

Etika

1. razred srednje škole

Nastavna cjelina: Međuljudski odnosi

Priprema za izvođenje nastavne jedinice "Spolnost - seksualna orijentacija"

Autor nastavne jedinice: Srećko Đaković, prof.

Projekt "Podržimo uključivo obrazovanje – gradimo sigurnu budućnost" je podržan sa 129.600,00€ financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova. Sadržaj je isključiva odgovornost udruge Lezbijska organizacija Rijeka „LORI“ i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Lezbijska organizacija Rijeka „LORI“
Janeza Trdine 7, 51000 Rijeka
www.ori.hr
loricure@yahoo.com

dugine
obitelji

Dugine obitelji
Kikićeva 12, 10000 Zagreb
www.dugineobitelji.com
info.dugineobitelji@gmail.com

NorSensus
MEDIAFORUM

Norsensus Mediaforum
Rådhusgata 20, 0151 Oslo
www.norsensus.no
info@norsensus.no

ETIKA	
1. RAZRED SREDNJE ŠKOLE	
NASTAVNA CJELINA	Međuljudski odnosi
NASTAVNA JEDINICA	I. Spolnost – seksualna orijentacija
ISHOD	<p>SŠ ETK A.1.2. Određuje temeljne etičke pojmove povezane s moralnim i etičkim problemima društva.</p> <p>SŠ ETK A.1.3. Prosuđuje moralne probleme iz svakodnevnoga života.</p> <p>SŠ ETK B.1.1. Prepoznaje važnost moralnoga i etičkoga promišljanja i djelovanja za svoju i dobrobit drugih ljudi te zajednice.</p> <p>SŠ ETK B.1.2. Doprinosi rješavanju problema iz područja društva.</p> <p>SŠ ETK B.1.3. Stvara pozitivne promjene u zajednici.</p>
MEĐUPREDMETNE TEME	<p>Osobni i socijalni razvoj B.4.1. Uviđa posljedice svojih i tuđih stavova/postupaka/izbora.</p> <p>Građanski odgoj A.4.1. Aktivno sudjeluje u zaštiti ljudskih prava. A.4.3. Promiče ljudska prava.</p> <p>Zdravlje B.4.1.A. Odabire primjerene odnose i komunikaciju. B.4.1.B. Razvija tolerantan odnos prema drugima.</p> <p>Učiti kako učiti A.4/5.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja. A.4/5.4. Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.</p>
IZVORI UČENJA I POUČAVANJA	<p>Lukić, Igor. Katinić, Marina. Zec, Marko: <i>Etika 1 – Novi putevi. Udžbenik etike za 1. razred srednjih škola</i>. Školska knjiga. Zagreb. 2019.</p> <p>Marušić Brezetić, Dunja. Ćurko Bruno: <i>Udžbenik etike za drugi razred srednjih škola JA, MI, ONI....</i> Profil. Zagreb. 2013.</p> <p>Kučukalić, Naida: <i>Priručnik za edukaciju o LGBT temama i ljudskim pravima</i>. Sarajevski otvoreni centar. Sarajevo. 2015.</p>
TIJEK NASTAVNOG SATA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zajedničko postavljanje pravila 10. min 2. Vođena fantazija 18. min 3. Seksualnost – dimenzije seksualnosti 14. min 4. Izlazna kartica - Vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje 3. min
OPIS SVIH AKTIVNOSTI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zajedničko postavljanje pravila <i>Vidi prilog 1.</i> 2. Vođena fantazija <i>Vidi prilog 2.</i> 3. Seksualnost – radni listić i rasprava <i>Vidi prilog 3.</i>
	<ol style="list-style-type: none"> 4. Izlazna kartica <i>Vidi prilog 4.</i>

PRILOG 1. Zajedničko postavljanje pravila

Svrha: Zajedničko postavljanje pravila služi učenicima i učenicama kao podsjetnik i kao poticaj za aktivno sudjelovanje, te osigurava da njihova prava budu poštovana.

Trajanje: 10 min

Postupak:

Na ploču, nastavnik/nastavnica napiše naslov "NAŠA PRAVILA", objasni važnost grupnih pravila te koja prava i odgovornosti proizlaze iz pravila.

Npr. Pravilo – "Poštivati jedni druge".

"Moje pravo je da me svi u razredu poštuju na satu Etike (nema kašnjenja na sat, imati isključene mobitele, kada ja pričam drugi slušaju, svi sudjeluju na satu, ne ometaju sat...), a moja je odgovornost da uvažavam i poštujem sve učenike i učenice (doći pripremljen na sat, ne kasniti na sat, dati priliku svim učenicima/icama da budu saslušani/e, da svi jednako sudjeluju u nastavi...)".

Nakon objašnjenja, nastavnik/ica za primjer, na *post-it* papiru piše navedeno pravilo i lijepi na unaprijed pripremljeni hamer papir s naslovom naša pravila.

Pozovite učenike i učenice da na *post-it* papiru napišu pravila koja oni smatraju važnim te ih zalijepe na zajednički hamer papir. Nastavnik/nastavnica lijepi pravila na veliki komad papira.

Primjeri pravila (prava i odgovornosti):

- Poštivati jedni druge;
- Slušati jedni druge;
- Poštivati osobne osjećaje i osobne priče;
- Ne smiju istovremeno pričati dvije osobe;
- Ne smiju se davati uvredljivi komentari;
- Složiti se da će priča o osjetljivim temama ostati strogo povjerljiva;
- Svatko ima pravo šutjeti o nekoj osjetljivoj temi, ako tako želi;
- Smijeh – može! Vrijeđanje – ne može!;
- Jasno izrazi svoje mišljenje i poslušaj mišljenje drugih;

Važno je da se cijeli razred složi oko pravila te se suglasi da će ih poštovati. Također je važno reagirati u situacijama kada primijetite da netko ne poštuje pravila.

Postavite pravila tako da uvijek budu vidljiva. Pravila se mogu zalijepiti na hamer papir u boji, koji će biti okačen u učionici te će služiti kao podsjetnik i na drugim satovima u učionici. **Tijekom budućih satova Etike pozivajte se na postavljena pravila, a možete dodati i koje novo.**

PRILOG 2. Vođena fantazija

Postupak:

Pozovite učenike/ice da se udobno smjeste, zatvore oči u umire (kroz 2-3 duboka udaha i izdaha), nakon čega mirno i polako pročitajte tekst fantazije. Tekst je potrebno čitati laganim tonom, te praviti pauze za vrijeme čitanja i postavljanja pitanja. Svi trebaju probati doživjeti opisanu situaciju zamišljajući je zatvorenih očiju. Za vrijeme trajanja vježbe, nitko ne treba odgovarati na pitanja naglas. Nakon provedene vježbe, pozvani su komentirati.

Uputa za provedbu vježbe „Tko mi se sviđa?“

Sada ćemo napraviti jednu vježbicu, traje otprilike 5 minuta. Ja ću vam čitati jedan tekst i vodit ću vas kroz jednu fantaziju, a vaš je zadatak se pratite ono što govorim i zamišljate sebe u toj situaciji. Što vidite, što osjećate i tako dalje...

Pa krenimo tako da ćete zauzmete ugodan položaj... Pokušajte opustiti sve svoje mišiće... Zatvorite oči... Svoju pažnju usmjerite na disanje. Duboku kroz nos, što polakše udahnite zrak, tako da vam se cijela pluća ispune zrakom. Isto tako polako izdahnite, kroz nos ili usta.

Zamislite da se pozvani na neki veliki tulumu u nekoj velikoj kući. Zamislite da ste došli do kuće u kojoj je tulum. Obratite pažnju na kuću. Kako izgleda, kakvi su zidovi, kakvo je raslinje oko nje. Zastanite malo ispred... Čujete li žamor razgovora i glazbu koji dopiru iz kuće?... Dolazite do vrata. Kucate... vrata se otvaraju i ugledate vaše vršnjake i vršnjakinje... Ulazite u kuću... Okruženi ste s vašim vršnjacima i vršnjakinjama. Prepoznajete li neke od prisutnih na tulumu?... Opušteni ste... Ugodno vam je... Svira hit "Ovo će biti dobra noć predosjećam..." Svi se zabavljaju. Neki pričaju, neki plešu a neki se ljube... Lijepo vam je, imate osjećaj da će ovo biti posebna noć jer je dobra vibra u zraku... Prelazite pogledom po ljudima koji su oko vas i odjednom vam pogled zastane na jednoj osobi koja vas je privukla... Interesantna vam je, sviđa vam se... Ne prestajete gledati tu osobu... Što vam se sviđa kod te osobe? Koje je boje kosa? Koje je visine? Boja očiju? Kako je obučena. Koji stil nosi? Kakvog je fizičkog izgleda? Kojeg je spola ta osoba?... Pogledi vam se susreću... Smješka vam se i prilazi vam. Osjećate kako vam srce tuče, imate znojne dlanove i grlo vam se suši... Započinjete razgovor... Smijete se... Lijepo vam je... Sretni ste... Ljubav je u zrak... Vrijeme je tako brzo prošlo jer vam je bilo lijepo na tulumu. S velikim osjećajem ugone i zadovoljstva napuštate tulum jer sviće novi dan... Ne prestajete misliti o osobi koju ste upoznali. Pitate se... jesam li se zaljubio/la?... Provjeravaš na mobitelu ima li poruka...

Lagano ih vratite u učionicu. Možete reći: "Sada polako, kada budete spremni otvorite oči, više nismo na tulumu, sada smo u učionici".

Pitajte učenike/učenicice žele li podijeliti neke svoje spoznaje. Kada budu spremni/e, možete početi razgovor.

- Kako se osjećate? Želi li netko podijeliti svoja razmišljanja?

Na sljedeća pitanja, ako ne žele odgovarati naglas, nemojte inzistirati na tome. Dovoljno je postaviti pitanja. Naglasak je na razmišljanju o vlastitom seksualnom identitetu.

- Želi li netko opisati osobu koja mi se sviđela u fantaziji i svoje ponašanje prema njoj?

- Tko me privlači (muška osoba, ženska osoba, oboje)?

Na sljedeća pitanja mogu odgovoriti svi:

- Što je to što me privuče nekoj osobi?

- Kako se osjećam i ponašam kada me netko privlači?

- Koji su sve osjećaji, misli, ponašanja, htijenja aktualna kada si zaljubljen/zaljubljena?

- Je li stvar izbora u koga ćeš se zaljubiti i tko će ti biti privlačan?

PRILOG 3. Seksualnost – radni listić i rasprava

Postupak:

Nastavnik/nastavnica najavljuje da će u nastavku razgovarati o tome što je to seksualnost i na ploču velikim slovima napiše "SEKSUALNOST".

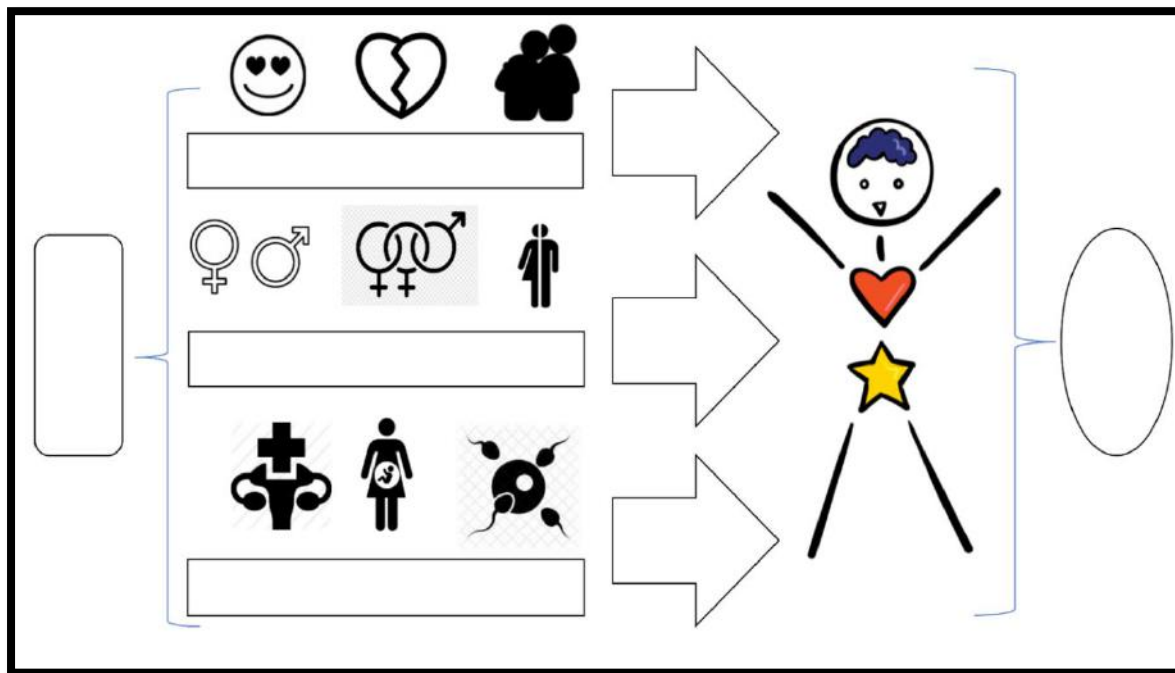
Nakon toga se svima u razredu podijele radni listići, te se da uputa da pokušaju smjestiti pojmove s radnog listića u polja na radnom listiću. Nakon toga, uz pomoć navedenih pojmova učenici i učenice trebaju napisati vlastitu definiciju ljudske seksualnosti.

Također, učenike i učenice zamolite da, uz navedene pojmove, napišu i po jedan ili više svojih pojmova koji im padnu na pamet kada čuju riječ seksualnost.

RADNI LISTIĆ

Smjesti pojmove (LJUDSKA SEKSUALNOST, LJUDSKI IDENTITET, INTIMNOST, SEKSUALNI IDENTITET, SEKSUALNO ZDRAVLJE I RAZMNOŽAVANJE, zaljubljenost, muškarac, kontracepcija, privlačnost, žena, oplodnja, ljubav, rodne uloge, spolne bolesti, zблиžavanje s drugom osobom, gej, vagina, ranjivost, bi, strast, strejt, zdravlje, osjećaji, seksualna edukacija).

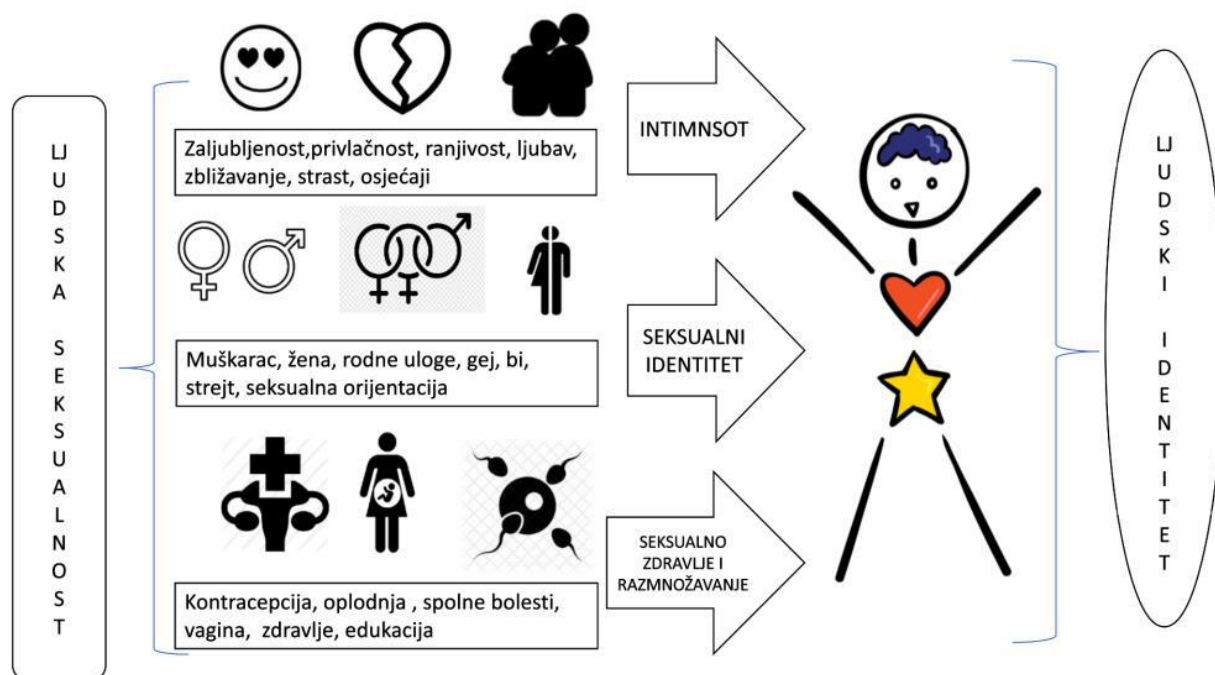
Uz pomoć navedenih pojmova pokušaj smisliti vlastitu definiciju ljudske seksualnosti.

MOJA DEFINICIJA SEKSUALNOSTI

DEFINICIJA SEKSUALNOSTI SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE

Moguća rješenja radnog listića

Nakon što su svi/e ispunili/ radne listiće, pročitajte učenicima/icama definiciju seksualnosti Svjetske zdravstvene organizacije i neka ju zapišu na radni listić.

Definicija seksualnosti

Seksualnost se odnosi na samu jezgru ljudskog bića koja uključuje spol, rod, seksualni i rodni identitet, seksualnu orijentaciju, eroticizam, emocionalnu privrženost i ljubav, te reprodukciju.

Svjetska zdravstvena organizacija, 2001.

Kratko prokomentirajte koliko se podudara s učeničkim definicijama. Prokomentirajte dimenzije seksualnosti (intimnost, senzualnost, ponašanje, orijentacija identitet, zdravlje, razmnožavanje).

Moguća pitanja za raspravu:

- Što ljudsku seksualnost čini sastavnim dijelom ljudskog identiteta?
- Jeste li u svojoj definiciji spomenuli sve dimenzije ljudske seksualnosti?
- Jesu li sve dimenzije ljudske seksualnosti podjednako važne? Zašto?
- Kojoj dimenziji se pridaje najviše pažnje, a kojoj najmanje u našem društvu? Zašto?

- Zbog čega je ljudska seksualnost i danas često tabu tema?

- O kojoj dimenziji vam je najlakše pričati? O kojoj najteže?

- Zbog čega je pogrešno seksualnost svesti samo na njezin biološki aspekt?

Nastavnik/nastavnica će naglasiti da je seksualnost sastavni i kompleksan dio ljudskog života. Određenje spolnosti govori nam mnogo o njezinoj važnosti, ali i složenosti. Uočavamo da spolnost postoji cijelog života, neovisno o tome ima li netko aktivan seksualni život, odnosno ulazi li ili ne u spolne odnose.

Tako djeca već u najranijim godinama istražuju svoje tijelo, a spolnost ne nestaje u trećoj životnoj dobi.

Spolnost je sastavni dio identiteta – uključuje obilježja poput spola, roda i seksualne orijentacije koja utječu na doživljavanje sebe i drugih.

Naše je ponašanje često povezano s različitim elementima spolnosti – od postupka kojima se skrbimo o svom spolnom zdravlju, preko odabira partnera, pa sve do ključnog pitanja o odnosu prema vlastitome i rodnom identitetu drugih.

Prihvatanje svoga identiteta ključno je za dobrobit mentalnog zdravlja, a kada je pak riječ o odnosu prema rodnom identitetu drugih ljudi, neprihvatanje prouzrokuje stigmatizaciju i diskriminaciju, neke od najtežih povreda dostojanstva.

PRILOG 4. Izlazna anketa

Podijelite anketne listiće učenicima i učenicama. Zajednički prokomentirajte rezultate na novom satu etike.

PORUKA U BOCI

Zamislite da nastavniku/nastavnici možete poslati poruku u boci o današnjoj lekciji. Napišite svoju poruku.

